

Jerzy Żytowiecki (1915-1982)

Jerzy Adam Żytowiecki (pseudonim Zośka), syn Jana Żytowieckiego i Marianny z rodu Chmielińskich, urodził się w Mohylewie (Białoruś) 15 sierpnia 1915 roku, jako najmłodszy z liczego rodzeństwa.

W 1922 r. rodzina zamieszkała w Makowie Mazowieckim, gdzie rok później Jerzy rozpoczął naukę w Państwowej Szkole Powszechnej. W 1929 r. podjął naukę Gimnazjum w Pułtusk, a po roku kontynuował edukację w Korpusie Kadetów nr 2 w Chełmie, otrzymując świadectwo maturalne w 1935 roku. W tym samym roku wstąpił do Szkoły Podchorążych Marynarki Wojennej w Toruniu.

Po ukończeniu pierwszego roku SPMW Jerzy uczestniczył w pięciomiesięcznym rejsie na ORP "Iskra", pod dowództwem kmdr. ppor. Nahorskiego (pseudonim Kamyczek). Był to dziewiąty rejs szkoleniowy SPMW, śródziemnomorski, obejmujący Azory, port Casablanca, oraz liczne porty europejskie.

Po ukończeniu SPMW 15 października 1938 r., Jerzy Żytowiecki otrzymał nominację na podporucznika marynarki z lokatą 19/22. W okresie od listopada 1938 do marca 1939 odbył kurs aplikacyjny dla podporuczników i podjął służbę w Kadrze Floty w Gdyni jako dowódca plutonu. Od kwietnia 1939 aż do kapitulacji pełnił funkcję zastępcy dowódcy na kanonierce ORP "Generał Haller".

W czasie kampanii wrześniowej Jerzy uczestniczył w bitwie powietrzno-morskiej w Zatoce Gdańskiej na ORP "Generał Haller" w stopniu podporucznika, brał udział w walkach obrony Półwyspu Helskiego, na odcinku przeciwdesantowym "Port-1" w rejonie miejscowości Hel. Na ORP "Generał Haller" przebywał cały czas aż do jego rozbrojenia.

Nocą, z 1 na 2 października, wraz z innymi oficerami, podjął nieudaną próbę ucieczki z Helu do Szwecji na jednym z dwóch kutrów, kuter Hel 111, którym dowodził ppor. mar. rezerwy Michał Niczko, późniejszy także jeńiec Oflagu IIC. Oba kutry zostały zatrzymane pod Piławą przez niemieckie trałowce, a uciekinierzy zostali wzięci do niewoli. Jerzy początkowo trafił do obozów przejściowych w Pilawie, Klein Dexen w Prusach Wschodnich, a następnie do Riesenburg – dzisiejsze Prabuty.

W październiku 1939 został przewieziony do Oflagu XVIII A Lienz w pld. Austrii gdzie nadano mu numer jeniecki 32189/XVIII A. Tam, już w grudniu 1939 roku, wraz z grupą kolegów przystąpił do kopania szesnasto- metrowego tunelu spod baraku poza zasięgi obozu. Po pięciu miesiącach mozolnej pracy, nocą z 29 na 30 maja 1940, Jerzy, jako ostatni z ośmioosobowej grupy wyostał się z tunelu na wolność. W grupie tej byli następujący oficerowie: K.Szalewicz, Krawczyk, Wierzchowski, Szczęsny, Zaborski, Czerwiński i Leszczyński. Po trzech dniach podzielił los uprzednio pojmanyh kolegów.

Z całą grupą pojmanyh oficerów trafił do Oflagu II C Woldenberg. Przebywał tam aż do ewakuacji obozu w dniu 25 stycznia 1945 r. Ulokowany został w części obozu "Wschód", w baraku 15B, III BAON. W obozie uczestniczył w wielu kursach dokształcających, w zakresie nauk ścisłych, nautyki i języków obcych.

Po wyzwoleniu, co nastąpiło w tragicznych okolicznościach w dniu 30 stycznia 1945 r. wrócił do Warszawy gdzie połączył się ze swoją rodziną. Zgłosił się do władz wojskowych i w maju 1945 został zweryfikowany jako por. marynarki wojennej.

W 1945 rozpoczął pracę w Nowym Porcie w Podoficerskiej Szkole Marynarki Wojennej, w której przez 6 lat był wykładowcą meteorologii, dewiacji, nawigacji i oceanografii. Jednocześnie kierował działem morskim w redakcji "Gazeta morską".

W okresie kwiecień 1946 – luty 1947 dowodził ORP Jaskółka w Flotylli Trawlerów.

W 1946 awansował na stopień kapitana.

W latach 1948 – 1953 Jerzy był wykładowcą przedmiotów nawigacyjnych w Oficerskiej Szkole Marynarki Wojennej na Oksywiu. W tym czasie brał także udział w rejsach szkoleniowych pełniąc funkcje na różnych stanowiskach.

Wtedy też poznał studentkę stomatologii, Jadwigę Szenfer, którą poślubił w 1949 roku. Z tego związku urodziły się dwie córki, Grażyna i Barbara.

Jadwiga wielokrotnie towarzyszyła Jerzemu w rejsach dalekomorskich, dzieląc z mężem wspólną pasję poznawania świata.

Uznany jako wybitny wykładowca przedmiotów nautycznych, autor podręczników i skryptów z dziedziny nawigacji i dewiacji był jednocześnie autorem wielu podręczników i skryptów, a w tym: "Dewiacja" - wydawnictwo Marynarki Wojennej, 1947; "Nawigacja" opracowana razem z kpt.

Andrzejem Pierzyńskim, wyd. MON, 1951; "Zarys Nawigacji" – wyd. MON, 1952.

W latach 1951- 1957 szkolił zawodowo pracowników rybołówstwa w Centralnym Zarządzie Rybołówstwa Morskiego.

W 1952 roku Jerzy rozpoczął studia wieczorowe zaoczne na Politechnice Gdańskiej, na Wydziale Budowy Okrętów.

W grudniu w 1953 został zwolniony do rezerwy w stopniu kapitana marynarki, z powodu odmowy wstąpienia do PZPR. Podobny los podzielili jego liczni koledzy. W kwietniu 1954 roku dostał nakaz opuszczenia w ciągu 10 dni mieszkania służbowego w budynku Marynarki Wojennej przy ulicy Bema w Gdyni.

5 grudnia 1956 otrzymał dyplom inżyniera budowy okrętów i rozpoczął pracę, jako konstruktor na Politechnice Gdańskiej w Zakładzie Budowy Okrętów.

W wyniku przemian politycznych 1956 roku Jerzy mógł powrócić do pracy na morzu.

W latach 1957 - 1958 był zatrudniony w "Dalmorze", jako drugi, a następnie, jako pierwszy oficer

na m/s "Jastarnia".

Od 1957 do 1967 r. był ekspertem w zakresie urzędzeń nawigacyjnych w Polskiej Izbie Handlu Zagranicznego. Działał również w Komisji Słownictwa Państwowego Komitetu Normalizacji.

Od roku 1958 pracował w Polskiej Marynarce Handlowej. Początkowo był oficerem pokładowym na statkach Polskiej Żeglugi Morskiej: s/s "Bielsko", s/s "Huta Florian", m/s "Wisła".

W 1960 Jerzy otrzymał dyplom Kapitana Żeglugi Wielkiej i 30 grudnia 1961 r. objął pierwsze dowództwo na m/s "Oksywie". Następnie był kapitanem m/s "Krasnal", m/s "Hutnik", m/s "Wila", m/s "Orla" i m/s "Kapitan Ziółkowski". Podczas rejsów na m/s "Hutnik", Jerzy był również zaangażowany w sprawy szkolenia i wychowania studentów Państwowej Szkoły Morskiej w Szczecinie w ramach ich praktyk.

W latach 1970 - 1979 był kapitanem w Polskich Liniach Oceanicznych na jednostkach: m/s "Francesco Nullo", m/s "Heweliusz", m/s "Paweł Szwydkoj" oraz m/s "Andrzej Strug", na którym dwukrotnie prowadził rejsy dookoła świata.

Ostatnim statkiem dowodzonym przez kapitana Żytowieckiego był m/s "Gwardia Ludowa".

W 1980 został zwolniony z PLO ze względu na pogarszający się stan zdrowia spowodowany postępującą chorobą nowotworową.

W uznaniu zaangażowania w działalności obozowej, a także pracy zawodowej i społecznej po wyzwoleniu został wyróżniony wieloma odznaczeniami państwowymi, regionalnymi i branżowymi, w tym m.in. Medalem Zwycięstwa i Wolności, Odznaką Grunwaldzką, Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem za Zasługi dla Marynarki Wojennej.

Z kilku zachowanych pamiątek po Jerzym, Jego metalowa prostokątna tabliczka z numerem ewidencyjnym z Oflagu XVIII A w Lienz, tzw. „nieśmiertelnik” oraz fotografia z tym samym numerem identyfikacyjnym, została przekazana do Muzeum Woldenberczyków.

Jerzy Żytowiecki zmarł w Gdyni, dnia 27 lipca 1981. Pochowany jest na Cmentarzu Witomińskim w Gdyni. Dla rodziny był wspaniałym mężem, ojcem i dziadkiem.

*Opracowanie: Grażyna Żytowiecka - Krewin, córka Jerzego,
na podstawie dokumentów, przekazów i pamiątek rodzinnych, w tym opracowanie „Kadry Morskie RP”*

Kent, WA, USA
Marzec, 2023